

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

МИРОНЕНКО ГРИГОРІЙ ВІКТОРОВИЧ

УДК 336.743.02:338.246.025.2

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано на кафедрі менеджменту банківської діяльності ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана” Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Диба Михайло Іванович,
ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”,
професор кафедри менеджменту банківської діяльності

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Береславська Олена Іванівна
Національний університет державної податкової служби України
завідувач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

кандидат економічних наук, доцент
Сисоєва Лариса Юріївна
Українська академія банківської справи (м. Суми)
доцент кафедри банківської справи

Захист відбудеться “__” лютого 2016 року о __ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.04 у ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана” за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана” за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49г, ауд. 601.

Автореферат розісланий “___” грудня 2015 року

***В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор***

М.Д. Алексеєнко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Економічна інтеграція сприяє розширенню міжнародних торговельних та валютно-фінансових зв'язків. Розмивання митних бар'єрів між країнами, зняття нетарифних обмежень, зростання частки експорту товарів і послуг у обсягах світового виробництва та вільний рух капіталів ведуть до зменшення, а у окремих випадках і до ліквідації валютних обмежень. Зазначені тенденції стимулюють до трансформації валютної політики в окремих країнах.

Підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС є значущим та необхідним для забезпечення її подальшої інтеграції у глобальний економічний простір. Однією з умов успішності інтеграції економіки України у світове співтовариство є трансформація валютної політики та інструментів її реалізації. У цьому контексті перед державою постають надзвичайно важливі завдання щодо пошуку напрямів трансформації валютної політики та її гармонізації з європейською практикою.

Дослідженню проблем валютної політики присвячено достатньо велику кількість наукових робіт. Теоретико-методологічні основи валютної політики було закладено у роботах А. Деміргук-Канта, Р. Дорнбуша, М. Єршова, Б. Ейхенгріна, Л. Красавіної, П. Кругмана, Р. Манделла, М. Обстфельда, К. Рейнхарта, К. Рогоффа, П. Роуз, Н. Рубіні, Дж. Сакса, Дж. Френкеля.

В українській економічній науці окремі питання формування та реалізації валютної політики в умовах ринкових перетворень досліджувалися у роботах Я. Белінської, О. Береславської, О. Боришкевич, А. Гальчинського, Ф. Журавки, В. Геєця, М. Дибі, О. Дзюблюка, О. Колодізева, С. Корабліна, М. Макаренка, В. Міщенко, О. Петрика, Л. Примостки, М. Савлука, Л. Сисоевої, Т. Унковської, С. Шумської.

Сучасний стан розробки наукової проблеми характеризується суперечливими підходами до розуміння змісту валютної політики та її модифікації в умовах економічної інтеграції, що свідчить про необхідність продовження наукових пошуків. Потребують додаткового дослідження особливості впливу змін структурних принципів організації світової валютно-фінансової системи на валютну політику держави. Не менш актуальним є обґрунтування основних напрямів трансформації національної валютної політики та її адаптації до європейського економічного та валютного союзу. Вагомість окреслених наукових проблем та їх практична значимість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження, визначили його мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалася відповідно до науково-дослідних робіт кафедри менеджменту банківської діяльності ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» як складова частина комплексних науково-дослідних тем: «Удосконалення механізмів регулювання та управління банківською діяльністю в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0107U001333) та «Удосконалення механізмів регулювання та управління діяльністю кредитних установ в умовах циклічного розвитку економіки» (державний реєстраційний номер 0112U002957). Внесок автора полягає в аналізі особливостей впливу змін у світовій валютно-фінансовій системі на ключові аспекти валютної політики України –

механізм курсоутворення гривні та формування офіційних міжнародних резервів та обґрунтування шляхів їх адаптації.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- узагальнити та систематизувати наукові підходи до трактування сутності валютної політики та визначити її взаємозв'язок з грошово-кредитною політикою;
- дослідити цілі і зміст валютної політики держави;
- поглибити класифікацію інструментів реалізації валютної політики;
- з'ясувати сутність поняття «трансформація валютної політики»;
- проаналізувати процеси трансформації валютної політики країн, які набули членства в Європейському Союзі;
- визначити етапи еволюції вітчизняної валютної системи та розглянути розвиток валютної політики на кожному з них;
- розглянути зміни в структурних елементах світової валютної системи та визначити їх наслідки;
- обґрунтувати пропозиції щодо формування та управління золотовалютними резервами НБУ;
- запропонувати напрями трансформації валютної політики Україні з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку національної економіки.

Об'єктом дослідження є процес трансформації валютної політики.

Предметом дослідження є грошові відносини, які виникають у процесі формування та реалізації валютної політики України в умовах економічної інтеграції.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових та специфічних методів наукового пізнання, а саме: аналіз, синтез, наукова абстракція, порівняння та аналогія (при розгляді наукових підходів до визначення сутності, цілей та завдань валютної політики держави); структурно-функціональний метод (при аналізі елементів валютних систем); історико-логічний метод, статистичний аналіз та узагальнення (при систематизації періодів розвитку валютної політики України); методи порівняння, експертних оцінок, синтезу, індукції та дедукції (при дослідженні та систематизації критеріїв ефективності валютної політики держави), метод регресійного аналізу (при розрахунку достатності золотовалютних резервів НБУ).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи з питань грошово-кредитної та валютної політики, статистичні та аналітичні дані НБУ, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; аналітичні матеріали Європейського Центрального Банку, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, інших міжнародних фінансових організацій та центральних банків країн ЦСЄ; публікації зарубіжних та вітчизняних авторів з питань валютного регулювання, трансформації світової валютно-фінансової системи.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати дисертаційного дослідження, які містять елементи наукової новизни, полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано періоди адаптації валютної політики України у контексті реалізації стратегії вступу до ЄС. Це дозволить формалізувати механізм імплементації організаційно-економічних засад трансформації національної валютної політики в межах виділених періодів, визначити напрями її зближення та гармонізації з країнами зони євро;

удосконалено:

- класифікацію інструментів реалізації валютної політики за рахунок доповнення ознаками «характер втручання держави» та «характер державного впливу на цільові параметри об'єкта регулювання», що дозволило виокремити інструменти, які сприятимуть удосконаленню реалізації валютної політики;

- аргументацію щодо зміни пріоритетів валютної політики України в умовах економічної інтеграції з країнами ЄС. Збільшення обсягів євро в міжнародних розрахунках України з країнами Європейського економічного і валютного союзу сприятиме зниженню залежності національної економіки від американського долара;

- методичний підхід до управління міжнародними валютними резервами країни щодо визначення їх адекватного обсягу, оптимальної структури та джерел формування в умовах значних макроекономічних та фінансових дисбалансів в країні. Це дало змогу розробити пропозиції щодо джерел поповнення та напрямів вдосконалення управління золотовалютними резервами НБУ;

- систему курсоутворюючих чинників, що на відміну від існуючої, яка включає фундаментальні, структурні, кон'юнктурні, форс-мажорні, доповнена рефлексивними (психологічні настрої та очікування), які в сучасних умовах набувають вагомого впливу на коливання обмінного курсу. Це дозволить підвищити ефективність формування валютно-курсової політики;

набули подальшого розвитку:

- наукові підходи до визначення поняття «трансформація валютної політики» шляхом трактування її сутності як процесу якісних змін основних елементів, принципів, форм реалізації та методів регулювання валютно-фінансових відносин на національному, регіональному і міждержавному рівнях, внаслідок дії еволюційних, глобальних та національних факторів. Це дало змогу обґрунтувати напрями трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції;

- обґрунтування критеріїв періодизації процесу становлення та розвитку валютної політики України (економічний, організаційний, функціональний та управлінський). Це дозволило визначити часові межі етапів еволюційних змін у вітчизняній валютній системі;

- пропозиції щодо законодавчого регулювання валютних відносин шляхом впорядкування термінології, зокрема відмови від використання терміну «золотовалютні резерви» на користь терміну «офіційні міжнародні резерви». Це дасть можливість гармонізувати національне законодавство з міжнародними стандартами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації, отримані висновки та рекомендації мають практичну цінність для вирішення завдань, пов'язаних з розробкою сукупності конкретних заходів поточної валютної політики України.

Окремі результати дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками про впровадження. Пропозиції щодо необхідності правового впорядкування термінології у сфері валютної політики використані в процесі розробки та вдосконалення вітчизняних законодавчих положень Інститутом законодавства Верховної Ради України (довідка № 22/667-1-17 від 12.05.2015 р.).

Основні результати дослідження та висновки викладені у дисертації, знайшли практичне застосування у діяльності Управління Національного банку України в Чернігівській обл., а саме: заходи підвищення ефективності управління міжнародними резервами та пропозиції щодо формування аналітичної бази для валютно-курсової політики (довідка № 90-05/08-016/83455 від 03.07.2015 р.).

Рекомендації автора щодо напрямів вдосконалення валютного контролю знайшли практичне застосування у роботі ПАТ "КБ "ХРЕЩАТИК" (довідка № 12-29/2862 від 28.05.2015 р.).

Теоретичні положення та результати дослідження використані в навчальному процесі ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при викладанні наук (дисциплін) «Валютне регулювання та контроль», «Банківський нагляд» та «Методи аналізу фінансових ринків» за програмами підготовки магістрів відповідного фахового спрямування (довідка від 20.05.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Усі наукові результати, викладені у дисертаційному дослідженні та наведені в опублікованих працях, отримані автором особисто. Внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, відображено у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження доповідалися та отримали схвалення на 7 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти» (м. Львів, 2012 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестабільності» (м. Київ, 2012 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток національних економік в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації», (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем», (м. Чернівці, 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Strategiczne pytania swiatowej nauki - 2014» (Przemyśl, 2014 року); Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціально-економічні аспекти розвитку сучасного суспільства» (м. Харків, 2014 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 13 наукових працях загальним обсягом 4,1 друк. арк., з них: 5 статей – у наукових фахових виданнях; 1 – у зарубіжному виданні; 7 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 185 сторінок, що містить 24 таблиці на 16 сторінках, 14 рисунків на 22 сторінках, 4 додатки на 5 сторінках. Список використаних джерел включає 245 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено методи, наукову новизну, висвітлено практичне значення та апробацію одержаних результатів.

У розділі 1 «**Теоретичні засади дослідження валютної політики**» з'ясовано сутність, цілі та зміст валютної політики, систематизовано складові валютної політики, розглянуто інструменти реалізації валютної політики.

На основі аналізу наукових підходів до трактування сутності валютної політики встановлено, що поняття «валютна політика» потребує уточнення за такими аспектами: місце валютної політики в системі заходів державної політики; цілі валютної політики; специфіка формування і реалізації валютної політики в умовах інтеграції.

З'ясовано, що місце валютної політики в системі регулювання економічних відносин є вторинним по відношенню до загальної економічної політики держави. В розвинутих країнах валютна політика не відокремлюється від грошово-кредитної політики (ГКП). В країнах з ринками, що формуються, специфічні інструменти впливу на економічні процеси дають підстави для виділення валютної політики в окрему політику (рис. 1).

Рис. 1. Місце валютної політики в системі валютно-фінансових та економічних відносин

Джерело: побудовано автором

В умовах глобальних фінансових дисбалансів змінюються підходи до визначення завдань валютної політики. В Україні стратегічним завданням валютної політики НБУ є забезпечення валютної безпеки країни, під якою пропонується

розуміти такий стан валютної політики, який створює оптимальні умови для підвищення довіри до національної валюти, поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від шоків на міжнародних валютних ринках. Тактичні цілі поточної валютної політики в сучасних умовах повинні спрямовуватися на упередження розгортання валютної кризи. Поточна валютна політика держави – це дії оперативного характеру, що безпосередньо пов'язані з реалізацією регулятивних функцій держави. Ефективна валютна політика передбачає оптимальне поєднання її стратегічних завдань із тактичними цілями, які більш конкретно спрямовують регулятивні дії монетарної влади, що впливають на валютні відносини в суспільстві.

В роботі валютна політика держави розглядається як комплекс законодавчих, адміністративних, економічних та організаційних заходів уряду і центрального банку країни в сфері валютних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни в умовах трансформаційних змін світової валютної системи. За результатами дослідження встановлено, що механізм реалізації валютної політики складається з системи елементів та інструментів і знаходить безпосереднє практичне втілення у діяльності суб'єктів валютної політики з метою впливу на валютний ринок (рис.2).

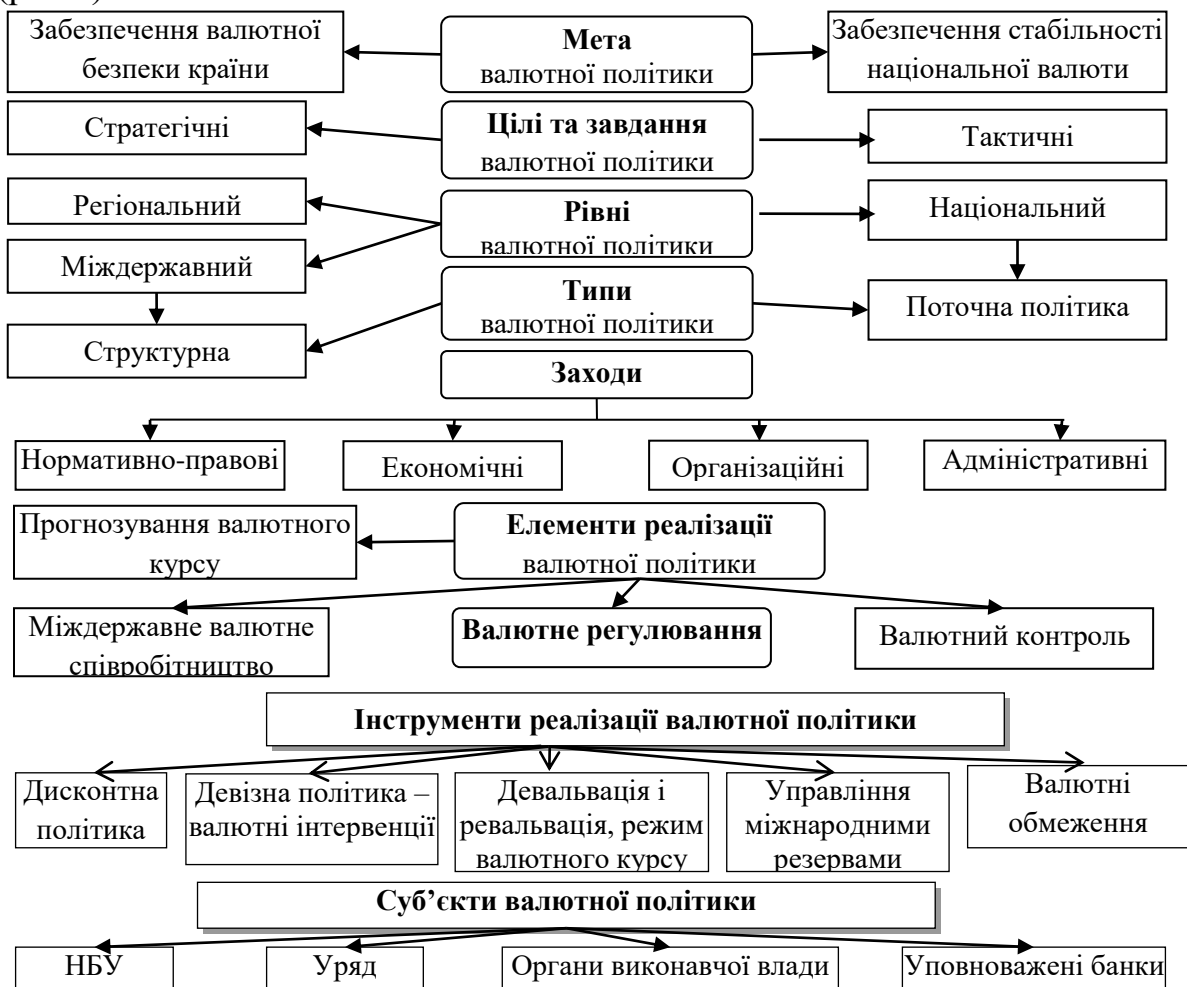

Рис. 2. Складові елементи валютної політики

Джерело: побудовано автором

Прогнозування валютного курсу, що необхідне при введенні гнучкого режиму валютного курсу необхідно включити до загальноприйнятих елементів реалізації валютної політики, у ролі яких виступають: валютне регулювання, валютний контроль та міжнародне валютне співробітництво. Повноваження мають бути покладені на НБУ, який проводитиме: моніторинг та оцінку причинно-наслідкових зв'язків між заходами валютної політики та економікою; моніторинг та оцінку впливу факторів курсоутворення; поглиблений аналіз та прогноз світових ринків; регулярний аналіз положення країни за системою міжнародних рейтингів (економічної свободи, конкурентоспроможності, економічного зростання на основі ПКС); планування з метою визначення курсових орієнтирів.

Класифікацію інструментів валютної політики удосконалено доповненням існуючого переліку ознаками – «характер втручання держави» та «характер державного впливу на цільові параметри об'єкта регулювання», що дозволило виокремити інструменти, які сприятимуть удосконаленню реалізації валютної політики. Обґрунтовано, що за характером втручання держави, доречно виокремити ринкові та неринкові інструменти, а за характером впливу на цільові параметри об'єкта регулювання – інструменти прямої і непрямой дії.

Сучасний інструментарій валютної політики країн з ринками, що формуються, до яких відноситься і Україна, характеризується домінуванням неринкових (адміністративних) інструментів над ринковими (економічними), що обумовлюється кризовим станом економіки в цілому, та валютного ринку зокрема. Адміністративного регулювання потребує і динаміка валютного курсу. З огляду на це в роботі наголошується, що застосування неринкових інструментів прямої дії є виправданим.

В ході оцінки практики використання інструментів реалізації валютної політики в Україні з'ясовано, що: валютні обмеження та регулювання режиму валютного курсу найбільше впливають на розвиток валютного ринку (на обсяги операцій з іноземною валютою, рух капіталів, курс національної грошової одиниці) та на стан зовнішньої торгівлі України; девальвації та валютні інтервенції здійснюються, зазвичай, після значного погіршення ситуації на вітчизняному валютному ринку з метою недопущення різких курсових коливань або значного розриву між офіційним і ринковим валютними курсами; регулювання сальдо платіжного балансу не можна оцінити однозначно, оскільки, окремі його показники (зовнішньоторговельний оборот і стан зовнішньої заборгованості) чинять негативний вплив на загальну економічну рівновагу і його динаміка обумовлена впливом екзогенних чинників, не пов'язаних з валютною політикою держави; регулювання процентної ставки (дисконтна політика) не є ефективним, оскільки практично не використовується для впливу на валютний курс.

Обґрунтовано, що в умовах поглиблення інтеграційних процесів валютна політика країни, яка пов'язана з макроекономічною та грошово-кредитною політикою, має відповідати не тільки національним інтересам, але і формуватися з урахуванням тенденцій, які спостерігаються на регіональному та міжнародному рівнях.

У розділі 2 «Оцінка сучасних трендів трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції» розглядаються зміни структурних

принципів організації світової валютно-фінансової системи та їх вплив на валютну політику, модифікація режимів валютних курсів. Аналізується досвід країн Європи щодо валютної інтеграції, етапи розвитку валютної політики в Україні.

Дослідження тенденцій, які обумовлюють трансформацію валютної політики в умовах економічної інтеграції, дозволило виявити ключові причини, що ведуть до змін структурних принципів організації світової валютно-фінансової системи. Це нові підходи до формування складу офіційних міжнародних резервів, зокрема, скорочення частки золота на користь міжнародних резервних валют; методи визначення оптимального обсягу міжнародних валютних резервів; модифікація режимів валютних курсів, пов'язана з встановленням номінального якоря валютно-курсової політики та визначення критеріїв його вибору.

З'ясовано, що на зміну цих принципів вплинули: лібералізація міжнародного руху капіталів, формування глобалізованої світової економіки, регіональна валютна інтеграція, формування мультивалютного стандарту на основі фактичної конкуренції валют, посилення ролі міжнародних і регіональних валютних інститутів. Неспроможність Ямайської валютної системи забезпечити стабільність національних валютних систем стала підґрунтям для створення нових валютних зон, що змінюють основні форми та засади організації міжнародних взаємовідносин. Зокрема створення зони євро стало основою для трансформації національних валютних політик, спричинюючи перехід від одного якісного стану до іншого.

За результатами аналізу досвіду валютної інтеграції країн Європи виявлено та ідентифіковано послідовність еволюційної трансформації національних валютних систем, починаючи від трансформації елементів, які формують передумови для зміни структурних принципів з подальшим переходом у нову якість та можливістю вступу країни до регіональної валютної зони (рис.3).

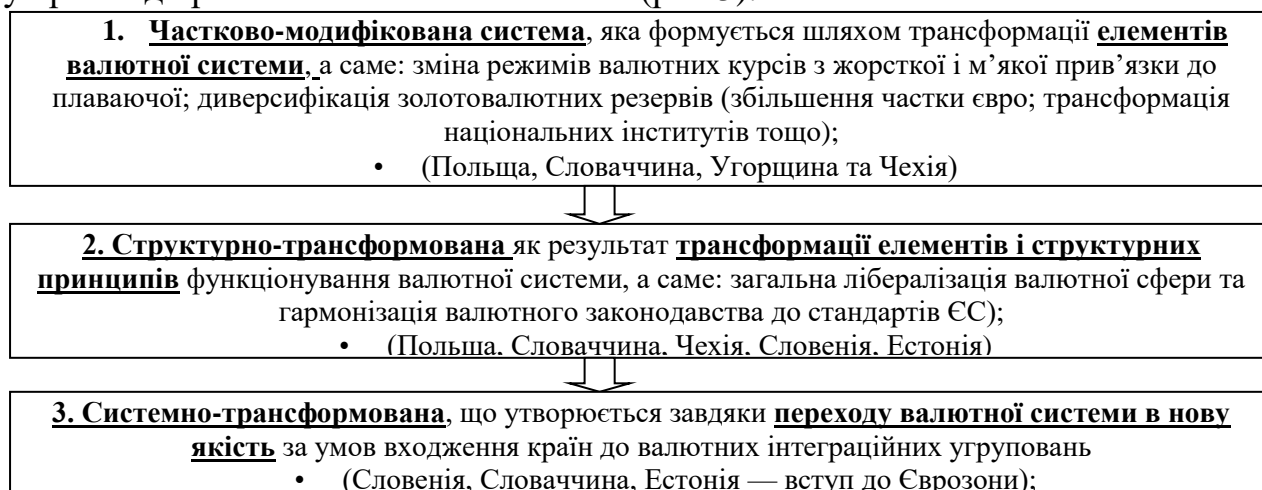

Рис. 3. Три рівні трансформації національних валютних систем країн Центральної та Східної Європи

Джерело: побудовано автором

На основі проведеного аналізу встановлено, що трансформація валютної політики представляє собою процес якісних змін основних елементів, принципів, форм реалізації та методів регулювання валютно-фінансових відносин на національному, регіональному і міждержавному рівнях внаслідок дії еволюційних,

глобальних та національних факторів. Це дало змогу обґрунтувати напрями трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції.

Сучасним трендом трансформації валютної політики є модифікація режимів валютних курсів. В умовах валютної інтеграції механізми втручання центральним банком в процес курсоутворення набув різних форм та став складнішим. Фахівцями МВФ розроблена класифікація, що виділяє три типи режимів: жорсткої прив'язки (hard peg), плаваючих курсів (floating regime) та м'якої прив'язки (soft peg). З'ясовано, що на сучасному етапі використання режиму м'якої прив'язки є більш ефективним для реалізації валютної політики (рис.4).

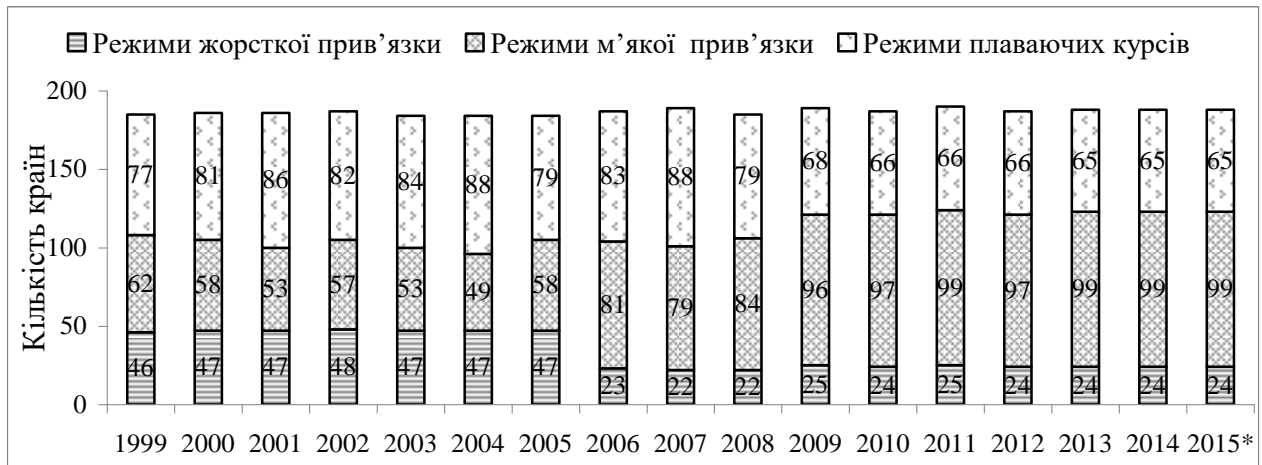

Рис. 4. Режими валютних курсів (кількість країн-членів МВФ)

Джерело: побудовано автором на основі даних МВФ

* Прогнозні показники на кінець 2015 р.

Проведений аналіз використання режимів валютних курсів засвідчив, що їх модифікація в умовах економічної та валютної інтеграції полягає у тому, що кінцевою метою цих змін є режим «валютний союз». Тривалість процесу вступу постсоціалістичних країн Центральної та Східної Європи до ЄС та єврозони становить понад 15 років з виокремленням трьох фаз: макроекономічна стабілізація, проміжна, підготовча. Ключовими кроками валютної політики у третій фазі є визначення терміну вступу до ERM-II (European Exchange Rate Mechanism - II), підтримка стабільного курсу національної валюти впродовж 2 років, визначення терміну фінального вступу до валютного союзу.

Дослідження розвитку валютної політики України дозволило обґрунтувати критерії періодизації процесу становлення та розвитку валютної політики: організаційний, функціональний, управлінський і економічний. Організаційний - організація роботи органів валютного регулювання та контролю, режиму функціонування валютних бірж та порядок участі в них суб'єктів валютних відносин в особі резидентів і нерезидентів. Функціональний критерій - передбачає регулювання операцій з національною та іноземною валютою, валютними цінностями через систему валютних обмежень. Управлінський критерій - ступінь участі держави в особі фіскальної та монетарної влади в управлінні та регулюванні валютно-фінансових відносин держави, що впливає на стан валютного ринку.

В ході аналізу розвитку вітчизняної валютної політики запропоновано виокремити етапи еволюційних змін у валютній системі України. I – засадничий

(1991 – серпень 1996) – формування засад монетарного суверенітету і національної валютної системи; II – адаптивний до умов проведення грошової реформи і наслідків азіатської валютно-фінансової кризи 1997-1998 рр.; кризи (2 вересня 1996 – III кв. 1999); III – стабілізаційний (IV кв. 1999 – серпень 2008) – стабілізація розвитку національної валютної системи, надлишок поточного рахунку платіжного балансу, зростання міжнародних резервів, стабільність гривні); IV етап – кризовий – дестабілізація валютної системи внаслідок світової фінансово-економічної кризи 2007-2008 рр. (IV кв. 2008 – 2013); V – післякризовий (січень 2014 – до теперішнього часу) – часткове реформування валютної системи.

Аналіз розвитку валютної політики України в межах визначених етапів еволюційного розвитку валютної системи вказує на її неефективність на трьох етапах (II, IV, V). Причинами, які суттєво впливали на ефективність валютної політики були: від’ємне сальдо рахунку поточних операцій; зняття обмежень на приплив капіталу на внутрішній ринок; жорстка монетарна політика НБУ; великі обсяги зовнішнього боргу; неадекватний режим валютного курсу.

Тривалий період застосування режиму фіксованого валютного курсу (табл. 1) та використання ЗВР для його підтримки, а також політичні і геополітичні шоки в економіці країни, спровокували наприкінці I кварталу 2014 р. валютну кризу, яка проявилася у стрімкій девальвації гривні (на 194,7%) та у значному скороченні ЗВР Національного банку України (резерви досягли рівня, нижчого за 3 місяці імпорту). Це стало негативним сигналом для інвесторів та населення, створюючи девальваційні панічні настрої та, як наслідок, ще більший вплив іноземної валюти з банківської системи. При цьому втрата ЗВР унеможливила використання валютних інтервенцій для стабілізації обмінного курсу гривні і задоволення попиту на іноземну валюту (рис. 5).

Таблиця 1

Динаміка показників розвитку валютного ринку України, млрд дол. США

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Загальний обсяг операцій на валютному ринку, у т.ч.	209,1	275,0	180,3	221,8	391	552,8	638,7	328,1	123,9
• міжбанківський	148,0	208,8	144,9	178,9	341,1	492,5	600,4	314,8	121,3
• готівковий	61,1	66,2	35,4	42,9	49,9	60,3	38,3	13,3	2,6
Загальний обсяг валютних інтервенцій НБУ	7,95	17,82	10,43	8,93	7,62	11,2	6,1	1,4	4,1
Сальдо валютних інтервенцій	7,6	-3,9	-10,4	13,27	-3,8	-7,5	-5,4	-9,2	-0,25
Обсяг ЗВР на кінець року	32,46	31,54	26,50	34,58	31,79	24,55	20,42	7,53	13,147

Джерело: побудовано автором за даними Національного банку України

* Прогнозні показники на кінець 2015 р.

Трансформація валютної політики передбачає, що центральний банк може використовувати інтервенції для зниження волатильності валютного курсу, а не для регулювання його рівня. Підтримка стабільності обмінного курсу не повинна зменшувати запас міцності країни для протистояння валютній кризі, яка проявляється у значному послабленні валютного курсу або швидкому істотному скороченні міжнародних резервів.

З'ясовано, що для зупинки стрімкого знецінення гривні та обмеження впливу іноземної валюти з банківської системи, Національний банк України застосовував усі можливі адміністративні заходи. Проте накопичені роками дисбаланси у валютній системі не змогли стабілізувати ситуацію на валютному ринку і відновити довіру до вітчизняної банківської системи.

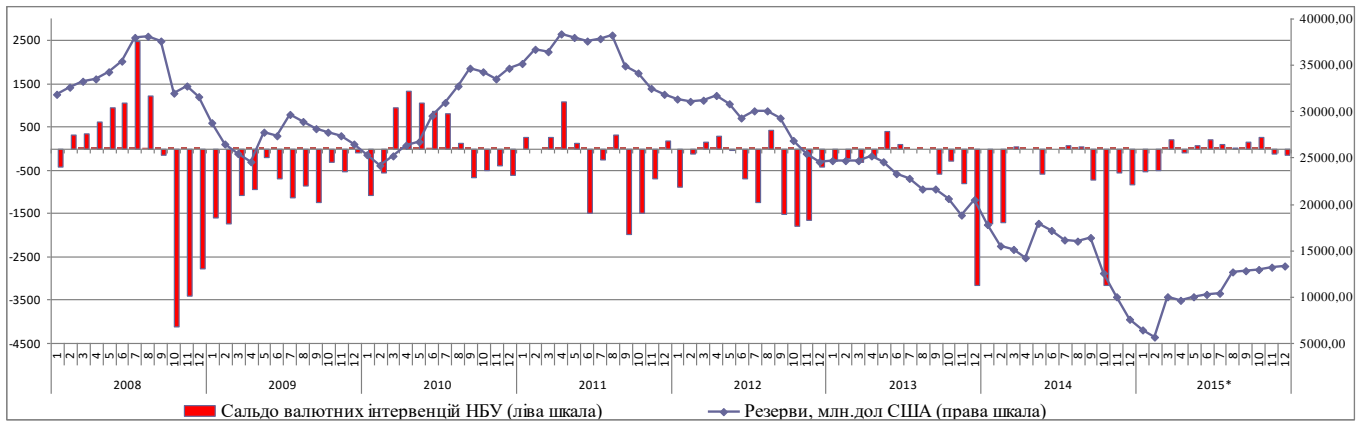

Рис. 5. Динаміка сальдо валютних інтервенцій та ЗВР НБУ

Джерело: побудовано автором за даними Національного банку України

* Прогнозні показники на кінець 2015 р.

Обґрунтовано, що в умовах збільшення зовнішньоторговельного дефіциту та погіршення умов доступу до зовнішнього фінансування, активізація застосування адміністративних обмежень у валютному регулюванні не матиме стійкого впливу на врівноваження валютного ринку, натомість призведе до зростання девальваційних, інфляційних очікувань та зростання рівня доларизації економіки, що значно погіршує ефективність валютної політики.

У процесі дослідження встановлено, що ефективність валютної політики істотно залежить від обраної монетарної стратегії, яка у умовах економічної і валютної інтеграції України змінюється в напрямі інфляційного таргетування. Повноцінний перехід до режиму інфляційного таргетування ускладнюється високим рівнем бюджетного дефіциту, нерозвинутістю процентного каналу монетарної трансмісії, відсутністю незалежності центрального банку та гнучкості валютного курсу. Зміна режиму курсоутворення в Україні від фіксованого до плаваючого потребує виконання ряду технічних передумов серед яких виділено такі: розвиток ринку валютного хеджування; зниження тиску короткострокового спекулятивного капіталу на обмінний курс гривні; зняття адміністративних обмежень для здійснення валютних операцій; створення економічних стимулів для дедоларизації та залучення внутрішніх інвестицій в економіку.

Значний рівень доларизації та боргове навантаження економіки, негативне сальдо платіжного балансу підвищують валютну небезпеку країни та уповільнюють повноцінний перехід до режиму плаваючого курсу, який не передбачає використання міжнародних валютних резервів центральним банком, спричиняє довгострокові коливання на валютному ринку та загострює проблему девальвації національної грошової одиниці. За таких умов доцільним є застосування змішаної валютно-курсової політики плаваючого та регульованого валютних режимів, що передбачає залучення міжнародної підтримки у вигляді стабілізаційних кредитів та

базується на використанні інструментів прямого та непрямого впливу центральним банком на валютний ринок. Така політика дозволить досягти бажаного рівня валютного курсу, за якого врівноважуються міжнародні валютні потоки внаслідок реальної економічної діяльності – торгівлі товарами та послугами. За умов залучення міжнародних кредитів Національний банк України здатний забезпечити стабілізацію валютного ринку в короткостроковій перспективі, а також може проводити реверсні валютні інтервенції з метою збільшення валютних резервів і повернення кредитів та забезпечити ефективний перехід до впровадження режиму плаваючого курсу в довгостроковій перспективі.

У розділі 3 «**Основні напрями трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції**» обґрунтовано необхідність зміни пріоритетів валютної політики та визначено напрями її адаптації до європейської практики, розглянуто вдосконалення валютно-курсового режиму та формування адекватної структури офіційних міжнародних резервів.

Одним із основних напрямів трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції, особливо з європейськими країнами, має стати зміна її пріоритетів. Це означає, що на сучасному етапі ключовим завданням валютної політики має стати її інтеграція з валютною політикою країн, які входять до Європейського економічного і валютного союзу (ЄЕВС), а у майбутньому – входження у єврозону. До найважливіших наслідків такої інтеграції потрібно віднести поступове зменшення ролі американського долара у національній економіці як пріоритетної валюти міжнародних безготівкових розрахунків, а також переключення на здійснення зовнішньоторговельних операцій у євровалюті з країнами ЄЕВС.

Економічна інтеграція України передбачає розробку державної стратегії трансформації валютної політики. У контексті державної стратегії євроінтеграції на основі аналізу і узагальнення досвіду постсоціалістичних країн-членів ЄС та з урахуванням стану вітчизняної економіки і змін у світовій валютно-фінансовій системі обґрунтовано зміст і часові межі послідовних періодів: I. Реформування вітчизняної економіки, подолання системної кризи і відновлення економічного зростання (у межах 2014 – 2020 рр.); II. Досягнення макроекономічних критеріїв валютно-фінансової конвергенції вступу до ЄС (2020 – 2025 рр.); III. Адаптація до умов вступу до єврозони (не раніше 2025 р.) (рис. 6). Запропонований підхід дозволяє визначити чітку конкретизацію заходів валютної політики та підвищити їх результативність.

Основними напрямами стратегії трансформації національної валютної політики є: покращення валютного контролю та зменшення кількості валютних обмежень з одночасним посиленням пруденційного нагляду за системою управління ризиками комерційних банків; гнучкість політики курсоутворення; зменшення валютних інтервенцій НБУ на міжбанківському валютному ринку та підвищення їх прозорості; вирішення питання щодо репатріації українських капіталів і створення сприятливого інвестиційного клімату для нерезидентів; дедоларизація економіки (зниження попиту на іноземну валюту з боку населення та банків, усунення валютних дисбалансів в структурі активів та пасивів фінансових установ, запровадження альтернативних інструментів інвестування, залучення

іноземної валюти, що знаходиться на руках у населення, до економіки); забезпечення адекватного обсягу та диверсифікації міжнародних резервів країни, зниження ризику їхнього знецінення; мінімізація ризиків виникнення платіжного дисбалансу та подальшого зростання зовнішньої заборгованості; вдосконалення системи інституційного забезпечення валютних відносин. Важливою передумовою повноцінного виходу України на європейський валютний ринок є попередження та обмеження стрімких коливань обмінного курсу національної валюти за рахунок стабілізаційних можливостей міжнародних резервів та практики саморегулювання валютного ринку.

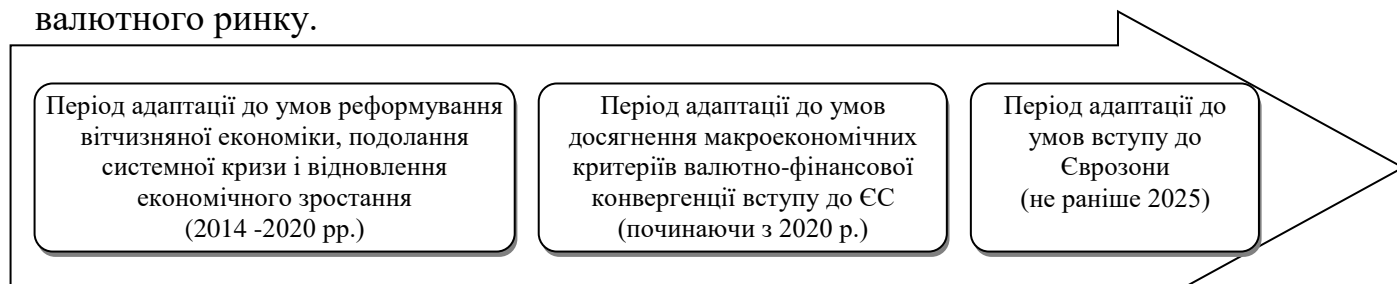

Рис.6. Періоди адаптації валютної політики України у контексті реалізації стратегії вступу до ЄС

Джерело: побудовано автором

У контексті дослідження стратегічних векторів розвитку валютної політики в Україні зазначено, що Національний банк України повинен залишатися ефективним регулятором валютного ринку, оскільки в протилежному випадку в кризових ситуаціях учасники ринку можуть спровокувати суттєвий кон'юнктурний дисбаланс. Разом з тим, лібералізація валютних відносин, тенденція до зняття обмежень на валютні операції комерційних банків вимагають від центрального банку зменшення кількості адміністративних важелів регулювання ринку та розробки і вдосконалення ринкових інструментів валютної політики.

Результати проведеного дослідження засвідчують, що управління валютним курсом відбувалось в умовах переважної макроекономічної нестабільності та значної залежності української економіки від зовнішніх факторів, серед яких ключовими є: малий характер економіки (0,17% світового ВВП у 2014 р. та 0,1% у 2015 р.); її відкритість (частка експорту/імпорту становить близько 50% від ВВП); сировинний характер (основні експортні галузі – металургія, хімія, сільське господарство); спекулятивні суверенні рейтинги (від “В-” до максимального “ВВ-” від S&P’s).

У системі курсоутворюючих чинників виокремлено традиційні фундаментальні, вплив яких оцінено більше, ніж на 60% (темпи зростання/падіння експорту та імпорту, негативне сальдо платіжного балансу, хронічний дефіцит державних фінансів, значний вплив депозитів з банківської системи, низький рівень ЗВР, обсяги міжнародних інвестицій) та рефлексивні (психологічні настрої та очікування, пов’язані з недовірою до банківської системи, непрозорою політикою НБУ щодо курсоутворення, низькою фінансовою грамотністю населення, наросуванням зовнішніх боргів).

Трансформація валютної політики України в умовах економічної інтеграції передбачає формування адекватної структури офіційних міжнародних резервів. В

результаті дослідження встановлено, що світовими тенденціями у формуванні та управлінні офіційними міжнародними резервами є такі: випереджаючі темпи нагромадження міжнародних резервів центральних банків країн; збільшення активів у золоті; розбіжність у структурі міжнародних резервів розвинутих країн і країн, що розвиваються; диверсифікація структури міжнародних резервів.

В Україні динаміка показника офіційних ЗВР характеризується значними коливаннями. Так, на кінець 2009 р. їх осяг становив 26505 млн. дол. США, а на кінець 2010 р. – 34570 млн. дол. США (зростання на 30,5%). Аналіз ефективності управління ЗВР в Україні вказує на стійку тенденцію значного скорочення їх фактичного обсягу за 2012-2014 рр. Падіння обсягів резервів обумовлено: жорсткою монетарною політикою з підтримки стабільності гривні, що проводилася у 2011-2012 рр.; значним впливом капіталу у 2013-2014 рр., пов'язаним з політичною нестабільністю; погашенням зовнішніх боргових зобов'язань України перед іноземними кредиторами і, зокрема перед МВФ; стрімкою девальвація гривні. Нарощення ЗВР у 2015 р. (рис. 7) відбувається за рахунок обов'язкового продажу валютної виручки на рівні 75% та кредитів МВФ.

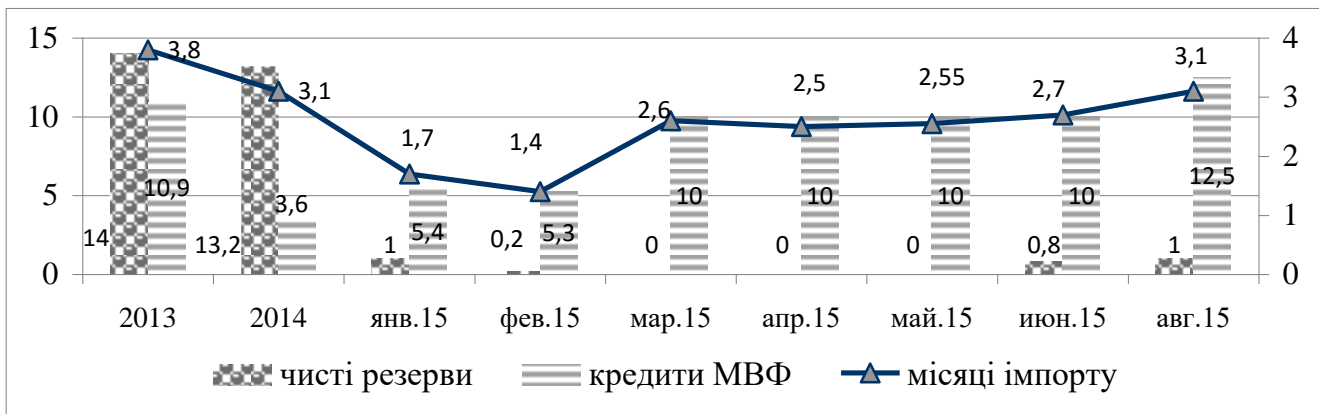

Рис. 7. Валові золотовалютні резерви НБУ, млрд. дол. США

Джерело: побудовано автором за даними Національного банку України

Формування ЗВР НБУ відбувається за рахунок наступних джерел: золота та дорогоцінних металів; позитивного сальдо торговельного балансу країни; залучення довгострокових кредитів міжнародних фінансових інституцій; притоку іноземних інвестицій; кредитів МВФ, встановлення валютних обмежень. Аналіз показав, що в Україні можливості поповнення міжнародних резервів за рахунок зазначених джерел на сучасному етапі, крім кредитів МВФ, є обмеженими. Потенційним джерелом поповнення ЗВР можуть стати трансфертні надходження за поточними неторгівельними операціями. За оцінками Світового банку, українські мігранти в 2012 р. заробили 58 млрд. дол. США, а у 2013 р. Україна увійшла до десятки країн світу за обсягами грошових переказів через банківську систему, які дорівнюють 8,5 млрд. дол. США. За експертними оцінками, ще близько 17 млрд. дол. щорічно надходять за іншими каналам, що перевищує, як мінімум, у три рази обсяги прямих іноземних інвестицій.

Оцінка обсягів достатності ЗВР НБУ підтвердила їх недостатній рівень, що актуалізує питання можливості їх збільшення. В роботі, на основі використання

методики МВФ, в основі якої лежить регресійна модель, розраховано показники достатності ЗВР НБУ за різними критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

Показники достатності золотовалютних резервів НБУ

№ з/п	Назва критерію	Мінімальне значення	Наявне значення	Необхідні резерви, млн. дол.	Відхилення фактичної суми від необхідної, млн. дол.
1	Покриття 3 –місячного імпорту міжнародними резервами	3	2,20	17946,06	-7976,20
2	Критерій Грінспена	1	0,18	18135,99	-8166,13
3	Міжнародні резерви у процентах до грошової маси М2	20	18,50	24967,76	-14997,90
4	Відношення фактичних обсягів ЗВР до мінімального обсягу ЗВР визначеного за методологією МВФ	1	0,34	16567,48	-6597,62
5	Відношення міжнародних резервів до мінімального обсягу 4-місячного імпорту товарів і послуг	4	2,20	27915,92	-17946,06

Джерело: побудовано автором за даними Національного банку України

З'ясовано, що крім адекватності та можливих джерел поповнення актуальним є питання структури міжнародних резервів. Необхідно провести диверсифікацію структури міжнародних резервів за рахунок розширення переліку валют. Зокрема, до складу резервів варто включити юань, оскільки у цієї валюти є перспективи стати міжнародною. При цьому по мірі поглиблення економічних зв'язків з країнами ЄС частку євро варто збільшити до 20%. Золото, як елемент міжнародних резервів, використовується у глобальній економіці для диверсифікації ризику. Відповідно до світової практики, частка золота в структурі вітчизняних міжнародних резервів має становити не менше 10% від їх загального обсягу.

Законодавче забезпечення управління ЗВР НБУ в умовах трансформації валютної політики потребує удосконалення в частині впорядкування термінології, зокрема відмови від використання терміну «золотовалютні резерви», який міститься у Законі України від 05.07.2012 р. «Про Національний банк України», на користь терміну «офіційні міжнародні резерви» з метою приведення у відповідність до міжнародного стандарту і практики. Існуючі розбіжності ведуть до певного розмивання чітких уявлень про сутність і призначення міжнародних резервних активів, що перебувають у розпорядженні центральних банків та урядів, а також про роль кожного з компонентів. Додатковим аргументом на користь відмови від використання в офіційному обороті терміну «золотовалютні резерви» може бути те, що він акцентує на золоті, тоді як за рішенням Ямайської валютної конференції золото більше не є засобом міжнародних розрахунків.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано розв'язання наукового завдання щодо поглиблення теоретичних засад та розробки практичних

рекомендацій трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції. Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки:

1. Валютну політику держави визначено як комплекс законодавчих, адміністративних, економічних та організаційних заходів уряду і центрального банку країни в сфері валютних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни в умовах трансформаційних змін світової валютної системи. Уточнення сутності даного поняття здійснювалося за такими аспектами: 1) визначення її місця у загальній економічній політиці держави; 2) встановлення цілей валютної політики; 3) специфіка її формування і реалізації в сучасних умовах.

2. Встановлено, що валютна політика має різновекторні взаємозв'язки з грошово-кредитною політикою. Розмежування між ними відбувається в площині вибору проміжних та тактичних цілей, а у якості об'єднуючої ланки виступає обраний центральним банком якор цінкової прив'язки. Істотність впливу на економічні процеси, а також специфічність методів та інструментів реалізації валютної політики пояснюють її особливості в країнах з ринками, що формуються та розвиваються. Доведено, що валютна політика є важливим елементом економічного механізму і це дозволяє включати заходи валютної політики у сферу макроекономічного регулювання. Виявлено, що дієвість валютної політики визначається здатністю її впливу на суспільне відтворення.

3. На основі проведеного аналізу цілей і змісту валютної політики держави обґрунтовано доцільність введення у науковий і практичний оборот понять «структурна валютна політика держави» та «поточна валютна політика держави», що відрізняється від усталеної практики застосування поняття структурної валютної політики, тісно пов'язаної з структурним реформуванням світової валютної системи. Заходи державного впливу, спрямовані на модифікацію структурних елементів національної валютної системи, засвідчують про правомірність існування даної термінології у вітчизняній науці.

4. Запропоновано класифікацію інструментів валютної політики держави, яка ґрунтується на чіткому розумінні їх змісту і призначення, є передумовою забезпечення ефективного державного регулювання сфери валютних відносин. Обґрунтовано доречність виокремлення: 1) ринкових та неринкових інструментів за критерієм ступеня втручання держави у валютні відносини; 2) інструментів прямої та непрямой дії за критерієм характеру державного впливу на цільові параметри об'єкта регулювання. На відміну від існуючих підходів, поділ інструментів на прямі і непрямі інструменти, які можуть бути як ринковими, так і неринковими, має економічний сенс у межах ключових аспектів валютного регулювання: регулювання платіжного балансу, диверсифікації міжнародних резервів, регулювання валютного курсу.

5. Доведено, що трансформація світової валютно-фінансової системи проявляється у змінах в її структурних елементах, принципах організації та взаємодії між суб'єктами світової економіки. Ключовими наслідками зміни структурних принципів однієї валютної системи на іншу, зокрема Бреттон-Вудської системи на Ямайську є: активізація процесів регіональної економічної та валютної інтеграції; формування складу офіційних ЗВР центральних банків; визначення оптимальних обсягів ЗВР з метою підвищення ефективності управління ними та

удосконалення процесу курсоутворення з урахуванням потреб врегулювання платіжних балансів країн.

6. На основі аналізу процесу трансформації валютної політики країн, які набули членства в ЄС у 2004 р., виокремлено три основні періоди, які характеризуються особливостями: період стабілізації (1990–1994 рр.), проміжний період (1995–2000 рр.), підготовчий період (з 2001 р.) до вступу. Трансформація валютної політики України у контексті реалізації стратегії вступу до ЄС має відбуватися з урахуванням досвіду цієї групи країн, специфіки сучасного стану світової та вітчизняної економіки, міжнародної валютно-фінансової системи і має складатися з таких періодів: I. Адаптація до умов реформування вітчизняної економіки, подолання системної кризи і відновлення економічного зростання (у межах 2014–2020 рр.); II. Адаптація до умов досягнення макроекономічних критеріїв валютно-фінансової конвергенції вступу до ЄС (2020–2025 рр.); III. Адаптація до умов вступу до єврозони (не раніше 2025 р.).

7. Запропоновано розглядати розвиток валютної політики України через призму етапів еволюції вітчизняної валютної системи, а саме: 1) засадничий (1991 – серпень 1996) – формування засад грошової і валютної системи); 2) адаптивний до умов грошової реформи і наслідків азійської валютно-фінансової кризи (вересень 1996 – III кв. 1999); 3) стабілізаційний (IV кв. 1999 – серпень 2008) – стабілізація розвитку національної валютної системи, надлишок поточного рахунку платіжного балансу, зростання міжнародних резервів, стабільність гривні); 4) кризовий – дестабілізація валютно-фінансової системи внаслідок світової фінансово-економічної кризи 2007–2008 рр. (IV кв. 2008 – 2013); 5) післякризовий (січень 2014 – до теперішнього часу) – часткове реформування валютної системи.

8. Існує необхідність впорядкування термінології у процесі трансформації валютної політики, зокрема відмови на законодавчому рівні від терміну «золотовалютні резерви», який міститься у Законі України від 05.07.2012 р. «Про Національний банк України». Це пов'язано з необхідністю адаптації національного законодавства до положень міжнародних стандартів. Наявність існуючих розбіжностей веде до певного розмивання чітких уявлень про сутність і призначення міжнародних резервних активів, що перебувають у розпорядженні центральних банків та урядів. Додатковим аргументом на користь відмови від використання в офіційному обороті терміну «золотовалютні резерви» є акцентування уваги на золоті в той час, як за рішенням Ямайської валютної конференції золото більше не є засобом міжнародних розрахунків.

9. В умовах економічної інтеграції України з країнами ЄС аргументовано, що у якості пріоритетної цілі вітчизняної валютної політики має стати її інтеграція з валютною політикою країн, які входять до Європейського економічного і валютного союзу. До найважливіших наслідків такої інтеграції потрібно віднести поступове зменшення ролі американського долара у національній економіці як пріоритетної валюти міжнародних безготівкових розрахунків та переключення на здійснення зовнішньоторговельних операцій у євровалюті.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Мироненко Г.В. Перспективи розвитку національної системи іпотечного кредитування з урахуванням зарубіжного досвіду / В. Мироненко, Г. Мироненко // Вісник НБУ. – 2011. – С. 38 – 56 (0,7 друк. арк., *особисто автору* - 0,6 друк. арк.: *систематизовано зарубіжний досвід розвитку системи іпотечного кредитування*)

2. Мироненко Г.В. Чинники трансформації і перспективи збереження чинної валютно-фінансової системи [Електронний ресурс] / Г.В. Мироненко // Ефективна економіка. – 2012. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1746> (0,5 друк. арк.).

3. Мироненко Г.В. Сучасні підходи до використання класифікації режимів валютного курсу / Г.В. Мироненко // Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка. – 2013. – Т.18. – Вип. 1. – С. 139 – 144 (0,5 друк. арк.).

4. Мироненко Г. Еволюція валютного ринку / О. Дяба, Г. Мироненко, Г. Змійчук // Ринок цінних паперів України. – 2014. – №9-10. – С. 53-62 (0,8 друк. арк., *особисто автору* - 0,6 друк. арк.: *систематизовано етапи еволюції вітчизняного валютного ринку та визначено особливості кожного з етапів*)

5. Мироненко Г.В. Трансформаційні процеси валютної політики в країнах ЦСЄ в умовах євроінтеграції / Г. В. Мироненко // Інвестиції: практика та досвід – 2015 – №15. – С. 56 – 60 (0,6 друк. арк.).

У зарубіжному виданні:

6. Myronenko H. The Modern International Monetary System: the Potencial of Transformation / M. Duba, H. Myronenko // Nauka i studia. – 2014. – № 4 (114). – 2014. – С. 84 – 88 (0,3 друк. арк., *особисто автору* - 0,2 друк. арк.: *визначено форми та напрями зміни валютної політики в умовах трансформації міжнародної валютної системи*).

В інших виданнях:

7. Мироненко Г.В. Чинники інституціональної трансформації сучасної світової валютно-фінансової системи / Г.В. Мироненко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: політичні, економічні, правові аспекти: зб. матеріалів II міжн. наук.-практ. конф. / Рада молодих вчених ф-ту міжн. відн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2012. – С.123 – 125 (0,1 друк. арк.).

8. Мироненко Г.В. Світова мультиполярна валютна система у контексті забезпечення фінансової стабільності / Г.В. Мироненко // Модернізація стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестабільності: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 82 – 84 (0,1 друк. арк.).

9. Мироненко Г.В. Міжнародна валютна система у світлі майбутніх реформ / Г.В. Мироненко // Розвиток національних економік в умовах глобальної нестабільності: матеріали першої міжнар. наук.-практ. конф. – Одеса.: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 30 – 31. (0,1 друк. арк.).

10. Мироненко Г.В. Валютні інтервенції центрального банку в сучасних умовах / Г.В. Мироненко // Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів. – Дніпропетровськ: 2013. – С.95 – 97. (0,2 друк. арк.).

11. Мироненко Г.В. Сучасні механізми підтримки курсу національної валюти / Г.В. Мироненко // Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених. – Чернівці: ЧНУ, 2013. – С. 46 – 47. (0,1 друк. арк.)

12. Мироненко Г.В. Офіційні міжнародні резерви як інструмент валютно-курсової політики України / Г.В. Мироненко // STRATEGICZNE PYTANIA ŚWIATOWEJ NAUKI: MATERIAŁY X MIĘDZYNARODOWEJ NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI V.1. Ekonomiczne nauki. - Przemysł., 2014 – С. 62 – 64. (0,1 друк. арк.).

13. Мироненко Г.В. Інструменти валютної політики в системі регулювання дисбалансу зовнішніх платежів / Г. В. Мироненко // Технологический аудит и резервы производства. – 2014. – №3/3 (17). – С. 54 – 67. (0,4 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Мироненко Г.В. Трансформація валютної політики України в умовах економічної інтеграції – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2015.

У дисертації розкрито сутність, цілі та зміст валютної політики, розглянуто класифікацію інструментів валютної політики. Поглиблено теоретичні засади трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції.

Проведено оцінку сучасних трендів трансформації валютної політики України в умовах економічної інтеграції. Проаналізовано етапи розвитку валютної політики. Удосконалено систему курсоутворюючих чинників за рахунок доповнення рефлексивними. Обґрунтовано критерії періодизації процесу становлення та розвитку валютної політики України. Визначено основні напрями трансформації валютної політики в умовах економічної інтеграції. Аргументовано зміну пріоритетів валютної політики України в умовах економічної інтеграції з країнами ЄС. Розроблено пропозиції щодо законодавчого регулювання валютних відносин шляхом впорядкування термінології, існуючої у чинному Законі України «Про Національний банк України». Запропоновано періоди адаптації валютної політики України у процесі реалізації стратегії вступу до ЄС. Удосконалено методичний підхід до управління міжнародними валютними резервами на основі використання регресійної моделі, розробленої МВФ.

Ключові слова: валютна політика, економічна інтеграція, режим валютного курсу, інструменти валютної політики, золотовалютні резерви, валютна система.

АННОТАЦИЯ

Мироненко Г.В. Трансформация валютной политики Украины в условиях экономической интеграции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 - деньги, финансы и кредит. - ГВУЗ «Киевский

национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Киев, 2015.

В диссертации представлено теоретическое обобщение и предложено новое решение важной научной задачи, которая заключается в развитии теоретико-методологических основ и всестороннем обосновании практических рекомендаций по разработке и реализации валютной политики Украины в условиях трансформации мировой валютно-финансовой системы.

Представлено классификацию валютных режимов, которая базируется на рекомендациях МВФ, определены критерии выбора того или иного вида.

Предложено усовершенствование трактовки сущности понятия «валютная политика государства». Автором понятие «валютная политика» уточнено с учетом: 1) определения её места в общей экономической политике государства; 2) определения цели валютной политики; 3) специфики её формирования и реализации в современных условиях. Проведена периодизация процесса реализации валютной политики Украины как составляющей евро интеграционной стратегии государства.

Доказано, что трансформация мировой валютно-финансовой системы проявляется в изменениях ее структурных элементов, принципов организации и взаимодействия между субъектами мировой экономики. Среди важнейших ключевых последствий изменения структурных принципов одной валютной системы на другую, в частности Бреттон-Вудской системы на Ямайскую выделены следующие: активизация процессов региональной экономической и валютной интеграции; формирование состава официальных ЗВР центральных банков; определение оптимальных объемов ЗВР с целью повышения эффективности управления ими и усовершенствование процесса курсообразования с учетом потребностей урегулирования платежных балансов стран.

Получили дальнейшее развитие методические подходы к управлению международными резервами НБУ на основе определения их адекватного размера, оптимальной структуры с учетом мировых тенденций. Разработаны и обоснованы рекомендации по усовершенствованию инструментальной и валютной структуры золотовалютных резервов страны.

В условиях экономической интеграции Украины со странами ЕС аргументировано, что в качестве приоритетной цели отечественной валютной политики должна стать ее интеграция с валютной политикой стран, входящих в Европейский экономический и валютный союз. Определены предпосылки, последовательность, условия и последствия валютно-финансовой интеграции.

Ключевые слова: валютная политика государства, регулирование платежного баланса, режим валютного курса, управление официальными международными резервами

ANNOTATION

Myronenko G. Transformation of the monetary policy of Ukraine in terms of economic integration – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.08. - Money, finance and credit. – SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kyiv, 2015.

It is developed in the dissertation the essence, objectives and significance of the

monetary policy, outlined the classification of the monetary policy tools. Developed the theoretical principles of the transformation of the monetary policy of Ukraine, in terms economic integration.

Conducted the evaluation of the modern trends of the transformation of the monetary policy of Ukraine, in terms economic integration. Analyzed the stages of the monetary policy development. Improved the system of the exchange rate formation factors by adding the reflexive factors. Justified the criteria of the periodization process the monetary policy formation and development. Defined the major trends of the transformation of the monetary policy of Ukraine in terms economic integration. Validated the shift of priorities in the monetary policy of Ukraine in terms economic integration with the EU countries. Offered the proposals on the legislative regulation of the monetary relations by updating the existing terminology in the Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine". Offered the periods of adaptation of the monetary policy of Ukraine during the implementation of the strategy of entering the EU. Improved the methodological approach for the international reserves management based on regressional models, designed by IMF.

Key words: monetary policy, economic integration, exchange rate regime, management of official foreign exchange reserves

Підписано до друку 28.12.2015 р. Зам. №2048.
Формат 60x90 1/16. Папір офсетний. Друк – цифровий.
Наклад 100 прим. Ум. друк. арк. 0,9.
Друк «ЦП «КОМПРИНТ», Свідоцтво ДК №4131, від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28
528-05-42, 067-209-54-30
email: komprint@ukr.net